

A7

ERSTEN BANK

Lyons

A 401

piir. sign.: 23.5/21
23.6/1.2
23.8/82,93

IKKUNA- JA OVIPIIRUSTUKSET

Huone A 401 noudatti kaikin tavoin edellisten kerrosten kaavaa: Ovi-
aukko kierreportaisiin eteläseinässä, pisaranmuotoisen huoneen ainoa nurkka lounaiskolkassa, etelä- ja länsiseinä liitteessä toisiinsa, mainitut seinät suoria toisten seinien kaartuessa tornin pyöreäkhön muodon mukaan. Huoneessa oli neljä ikkunaa louteeseen, koiliseen, itään ja kaakkoon ja länsiseinällä takka. Kesällä 1967 purettiin huoneen ponttilankkulattia. Huoneiden A 301 - A 401 välinen tila paljastui siten (ks. mainitun tilan tyhjennyskertomus). Mainittu välitila oli pinta-alaltaan pienempi kuin A 401, sen pohjamuoto oli myös erilainen, lounaisnurkka puuttui (piirustus 1). Suurimman osan välitilaa täytti kappelin A 301 holvirakennelma.

Seinämuuraus huoneessa A 401 oli selvästi huolitellumpaa kuin välitilassa. Viimeksimainitun muurauksessa oli käytetty etupäässä pyöreitä luonnonkiviä, varvitusta ei ollut paikoin lainkaan ja pienet kiilakivet puuttuivat lähes kokonaan, ei saumausta (valok. 1432 - 38). Sensijaan huoneessa A 401 oleva seinämuuraus oli tehty melko tasaisista luonnonkivistä ja liuskekivistä, melko selvä pyrkimys varveihin, paljon kiilakiviä. Täten seinästä tuli tasaisempi kuin mitä välitilan seinä oli. Muurin paksuus välitilassa oli paikoitellen huomattavasti huoneen muuria paksumpi muodostaen siten leveän olan, jonka varaan välitaso, huoneen A 401 lattia, oli rakennettu. Sekä välitilan että A 401:n muurit oli muurattu samalla laastilla, jolla alemmatkin kerrokset. Laasti oli ruskehtavan kellertävää, sisälsi kalkin ja hiekan lisäksi sepeliä, puunsiruja jopa joskus tuolta. Sepeli tavallisesti 2 - 4 mm suuruisista, joukossa kuitenkin 3 x 5 cm suuruisiakin kiviä. Välitilan muuri oli saumaamaton, huoneen A 401 muuri sensijaan saumattu. Vain harvoissa kohdin oli näkyvissä edellämäinittua muurilaastia. Aikoinaan muuri lienee saumattu juuri siellä. Vanhaa muurilaastia oli näkyvissä oven holvissa, osittain jokaisen ikkunan holvissa, jonkin verran kapeina vyöhykkeinä etelä- ja länsiseinällä, pohjoisreunustalla aivan katon rajassa sekä luoteisikkunasta n.180 cm:n päässä kapeana vyöhykkeenä katosta lattiaan asti.

Etelä- ja länsiseinillä saumaus oli heikoin siten, että muurin pienienkin kivien muoto ja ääri viivat näkyivät selvästi. Kivet ulkonivat jopa 7 cm laastin pinnasta.

Suurin osa saumausta oli tehty hienorakeisella valkealla kalkkilaastilla, jossa oli hienoa hiekkaa ja selviä 2 - 4 mm suuruisia kalkkijyväsia. Sementtipaikkauksia oli jonkin verran oven ja ikkunoiden holveissa. Pohjois- ja itäseinä olivat huolellisesti saumatut .

Lattiarakennelma (ks. piirros 1) koostui seinään upotetusta vetoristikosta ja länsi- itäsuunnassa kulkevista lattiaparruista 9 kpl, veistettyä honkaa. Vektoristikko 31 x 29 cm kulmat viistottu

28 x 28 cm kulmat terävät

lattiaparrut, 20 - 25 cm läpimitaltaan, upotettu olkaan. Parrujen päällä koolaus lattiapinnan tasaamiseksi (valok. 1432). Olkaan lattiaparrujen alle oli vielä upotettu neljä parrua, joista kaksi kulki länsi- itäsuunnassa ja kaksi pohjois- eteläsuunnassa:

- 1) Itämuurissa pohjois- eteläsuuntainen parru kannatti neljää pohjoisinta lattiaparrua. Parrun läpimitta 22 cm. Keskellä parrua 14 cm:n läpimittaisen poikittaisparrun jäänte, veistetty poikki. (Valokuvat 1434 - 35).
- 2) Pohjoismuurissa, länsi- itäsuuntainen parru kannatti vain pohjoisinta lattiaparrua, läpimitta 24 cm, kuten edellisessä tässäkin oli jätte poikkihirstä, jonka läpimitta oli 14 cm (valokuva 1433).
- 3) Länsimuurin parru oli näkyvissä paljon edellisiä vähemmän, peittyi suurimmaksi osaksi muurin sisään. Läpimitta oletettavasti sama kuin edellisillä, ei poikki-parrua, pohjois- eteläsuunta, kannatti ainakin kahta eteläisempää lattiaparrua. (valok. 1438).
- 4) Etelämuurin parrun läpimitta 24 cm, ei poikkihirstä, kannatti ainoastaan eteläisintä lattiaparrua (valok. 1437).

Huomattavasti lattiarakennelman alapuolella n. tasolla + 98.25 oli ollut muurattuna kaksi pohjois- eteläsuunnassa kulkevaa parrua, joista oli jäljellä vain neljä patkää. Sahausjäljet olivat uudennäköiset. Saattoivat olla entisiä vetoparruja (ks. tutk. piirustus 2).

Huoneiden A 301 ja 401 välisessä tilassa oli lisäksi kolme erikoista kolomuodostelmaa, joiden funtio on epäselvä. Huolimatta siitä että kolot 1 ja 3 olivat vastakkaisilla seinillä ne eivät olleet vastinkoloja keskenään (tutk. piirustus 1, 2). Kukin kolo oli huolellisesti valmistettu siten että katteena ja pielinä oli usein tasaisia laattakiviä. Kolojen peräosat olivat puolustus-käytävästä käsin umpeenmuuratut (ks. tutk. piirustus 3).

- 1) Luoteis- kaakkosuuntaisessa kolossa oli suora laattakiviholvi (valok.1439). Ensimmäinen kivi ulottui 16 cm seuraava n. 62 cm aukon suulta sisäänpäin. Pielit eivät eronneet seinämuurista.
- 2) Pohjoismuurin kolo ei ollut yhtä huolellisesti valmistettu (valok.1433). Holvin laattakivi epämääräinen, ensimmäinen n.50, toinen n.30 cm pitkä.
- 3) Kaakkoissuunnassa olevan kolon suoran liuskekiviholvin kivet jälleen säännölliset, ensimmäinen n.50 toinen n.30 cm pitkä, työntyivät pieliin sisään. Pohjoispielenä oli myös pystyssä oleva 5 - 10 cm paksuinen suuri laattakivi, josta aukon pohjoispuolella muodostui. Kiven koko n. 55 x 35 cm. (valok.1436).

Huoneen 401 ovi joka sijaitsi oviuurroksessa avautui suoraan kierrepor-
taista ilman eteistilaa. Oviaukossa pieni segmenttiholvi, jossa vanhaa muuri-
laastia pintarappauksena, paikattu sementtilaastilla. Holvi kiilattu olan koh-
dalta. Holvin pituus länsipäässä 115 cm, laen kohdalla 75 cm ja itäpäässä 55 cm.
Holvi tehty pienistä liuskekivistä. (Oven mitat ks. tutk. piirustus 4).

Takkaa korjailtu jossain vaiheessa, sillä sen matala otsa on muurattu sa-
malla uudemmalla valkealla kalkkilaastilla, jolla huone suurimmaksi osaksi oli
saumattu. Muurilaastia oli vain pielissä ja hormissa. Takan otsa muurattu ilmei-
sesti Aspelinin aikana, koska hän mainitsee takan otsan olleen sortunut (ks.
Aspelin s.26). Otsa muodosti matalan korikaaren (ks. Taidesanakirja s.269) liit-
tyi pieliin ilman olkaa. Hormin nelikulmainen liuskekivihormi 35 x 35 cm kapeni
ylöspäin. Hormi kulki ylöspäin muurissa, ulkoaukkoa ei löytenyt. (Takan mitat
tutk. piirustus 5).

Ikkunat: Kaikissa ikkunoissa matala segmenttiholvi. Luoteeseen avautui
ikkuna c. Sen holvivaippa oli rapattu alkuperäisellä muurilaas-
tilla, jossa yhä näkyvissä laudan painaman jäljet. Sisempi ikkuna-aukko tehty
vanhaan tykinalusparrun päälle, joka työntyi pielien sisään. Parru oli halkais-
tu tasaiseksi. Ikkuna-aukon ulommaisin osa, molempien ikkunakehikkojen välissä
oli rapattu valkeaksi. Rappaus ulottui muurin ulkopinnalle yhtäjaksoisesti ja
peitti tornin ulkomuuria ikkunan ympäristössä. Holvin laessa kulki sen päästä
päähän halkeama. Pieleet ja ikkuna-aukon pohja seinämuurausta. Pohja peitetty
laattakivillä. (tutk. piirustus 6).

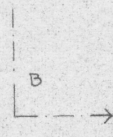
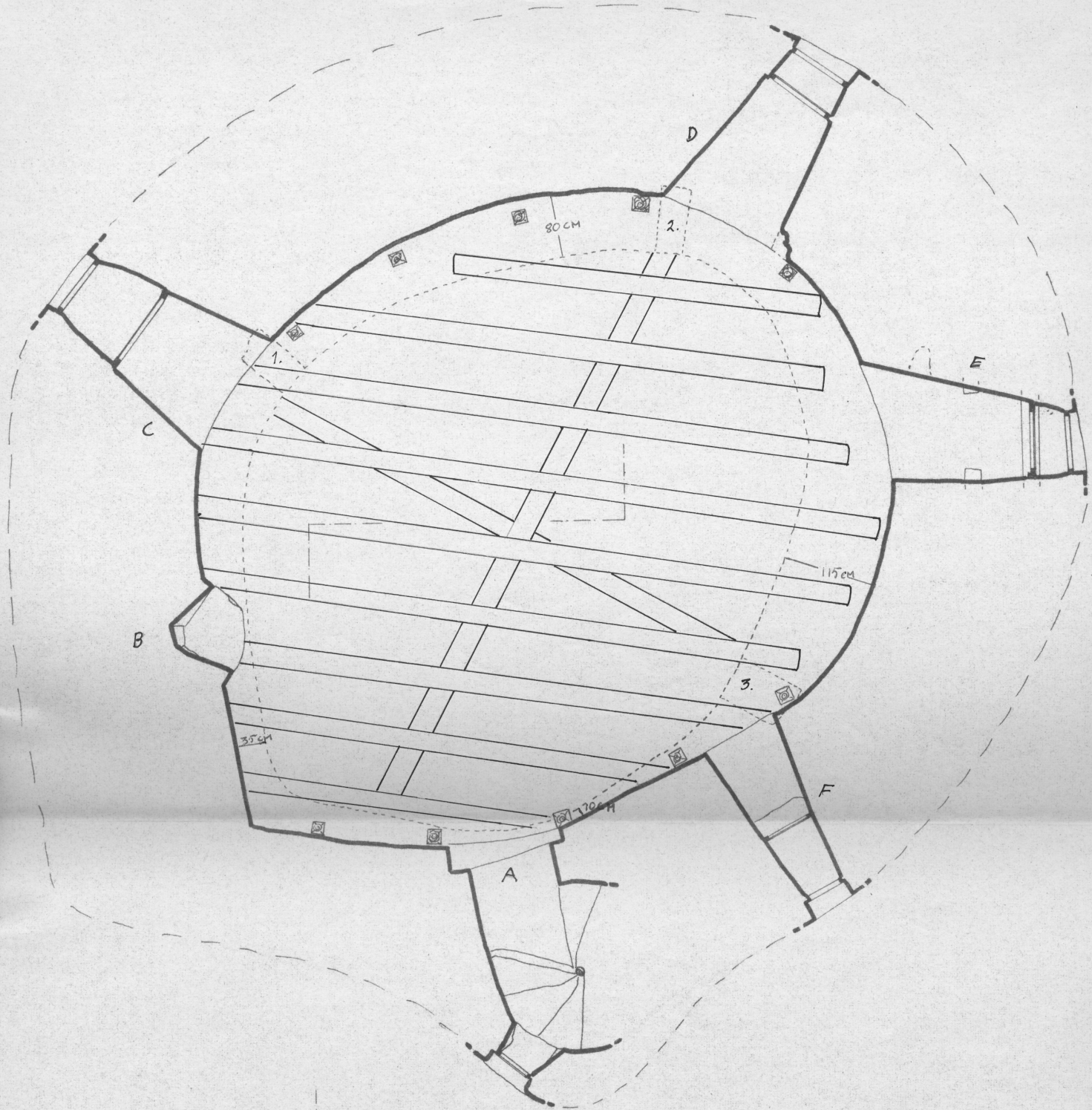
Koilliseen avautuva ikkuna d samanlainen kuin edellinen. Holvissa myös
halkeama paljon pahempi kuin ikkunan c holvissa. Rako 3 - 5 cm. Tykinaluspar-
rua ei ollut, mutta pohjoispieleessä kolo, jolla ei kuitenkaan vastinkoloa ete-
läpieleessä (tutk. piirustus 7).

Ikkuna E avautui itään ja oli periaatteessa edellisten kaltainen. Tykin-
alusparruja oli kaksi. Lähimpänä ulkoreunaa olevaan parruun oli jälleen kiin-
nitetty ikkunakehikko. Sisempi parru oli sahattu poikki siten että vain pätkät
olivat jäljellä. Pohjoispieleessä lisäksi kolo, jolla ei ollut vastinkoloa ete-
läpieleessä. Holvin vaippa rapattu (tutk. piirustus 8).

Ikkuna F avautui koilliseen ja oli paljon edellisiä pienempi. Siinä oli
myös tykinalusparru (tutk. piirustus 9). Pieltä ja holvia paikkailtu sementillä.

Huoneiden 401 ja 501 välitaso oli valettu betonista 1960- luvulla. Se ei
kuitenkaan ollut näkyvissä A 401:n puolella vaan kolossa kulki 12 tuumaista
kannatinpalkkia pohjoiseteläsuunnassa ja niiden päällä itä-länsisuunnassa le-
veät lankut, joiden päällä betonivalu.

*Kuonon
on parruaukko
nuol. huone*

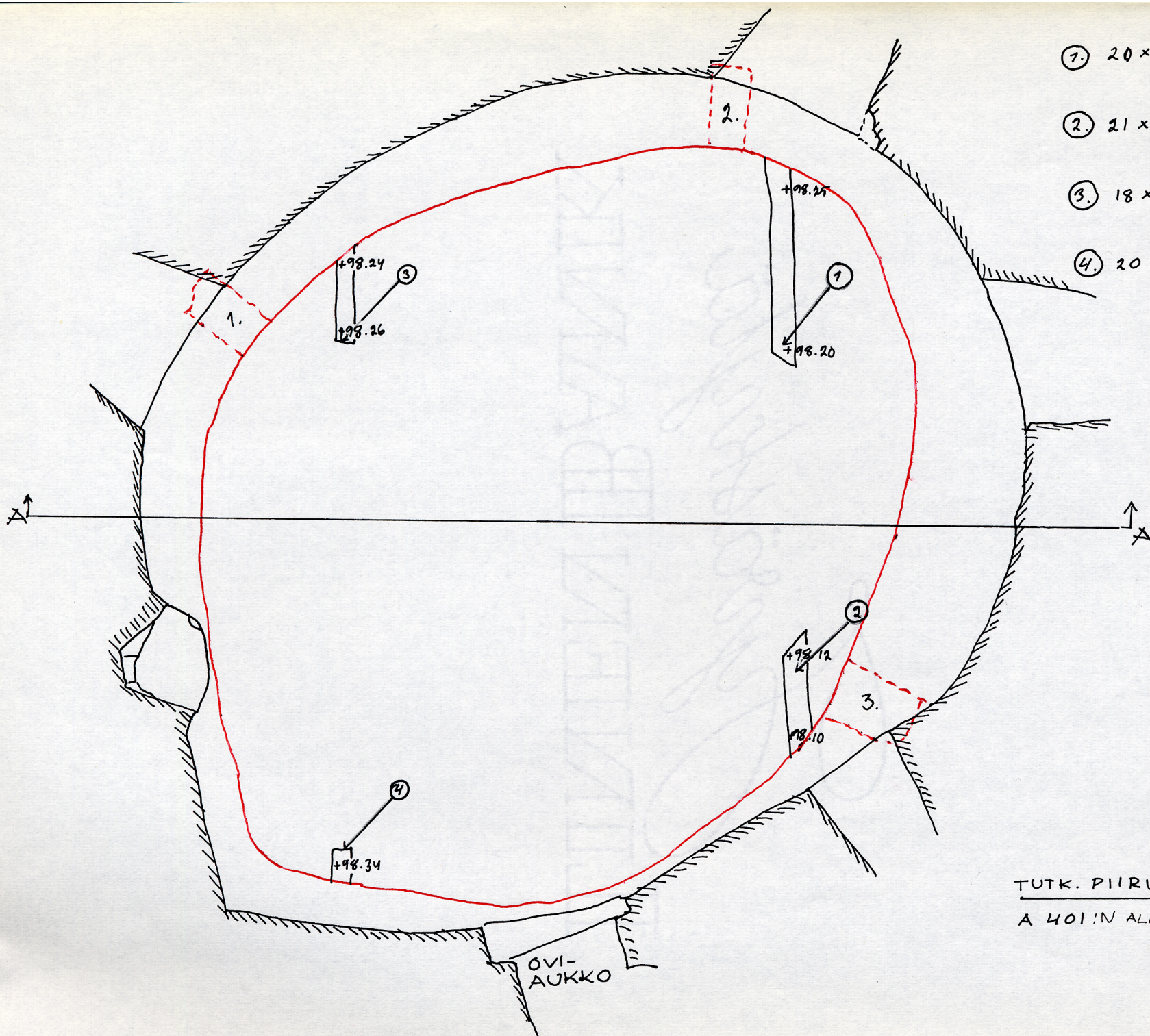

TUTK. PIIRUSTUS 1
A401

KANSALL
SIGNI 23
BÄCKHIS

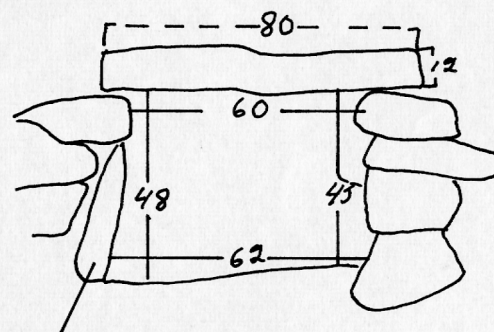
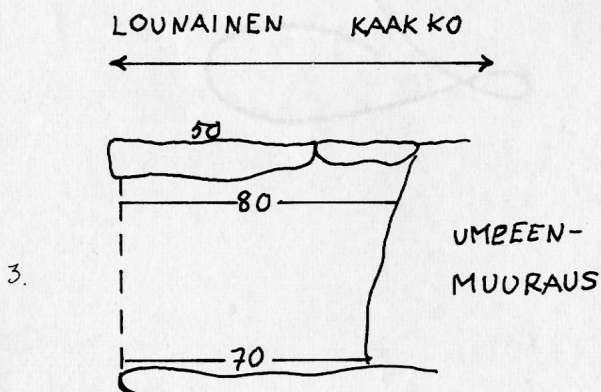
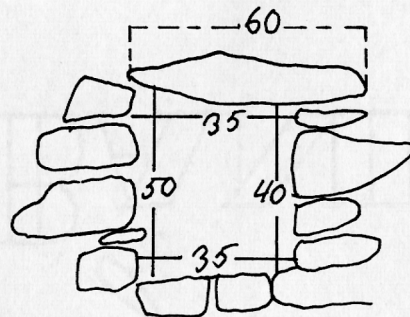
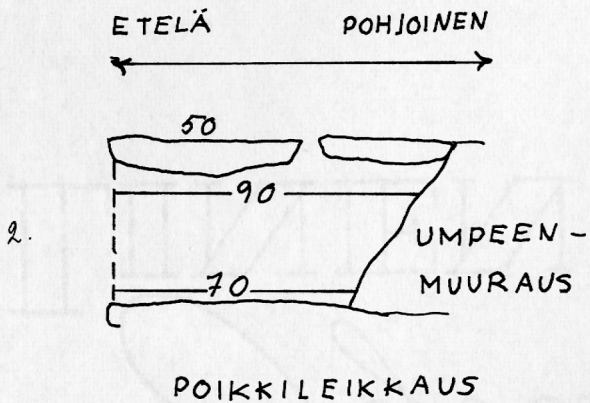
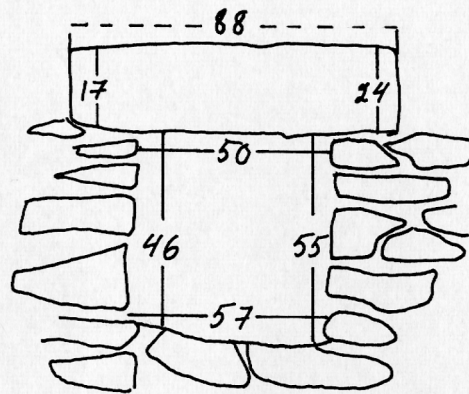
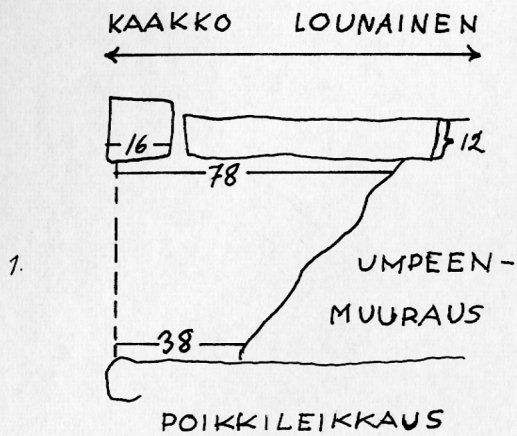

A401

- ⑦. 20 x 22 cm
PITUUS N. 185 CM
- ②. 21 x 23 cm
PITUUS N. 90 CM
- ③. 18 x 22
PITUUS N. 93 CM
- ④. 20 x 25
PITUUS N. 35 CM

TUTK. PIIRUSTUS 2
 A 401'N ALLA OLEVATILA

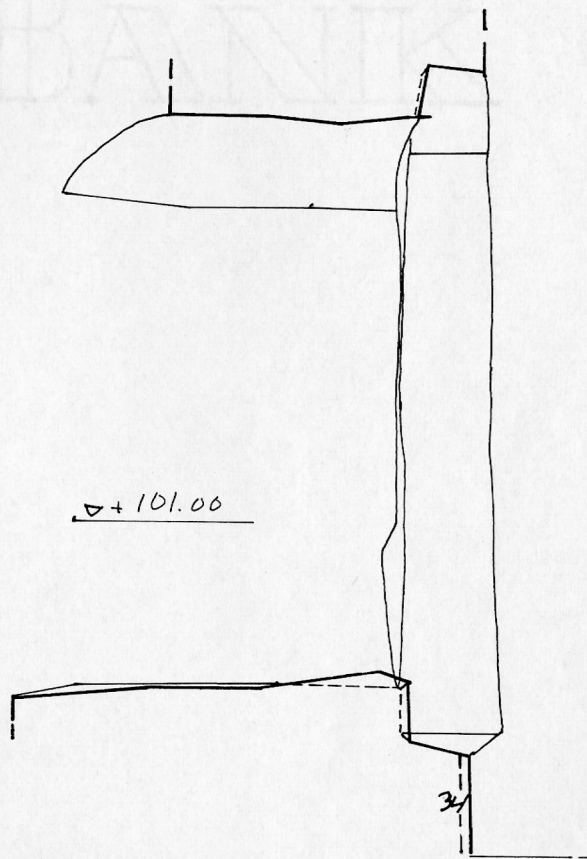
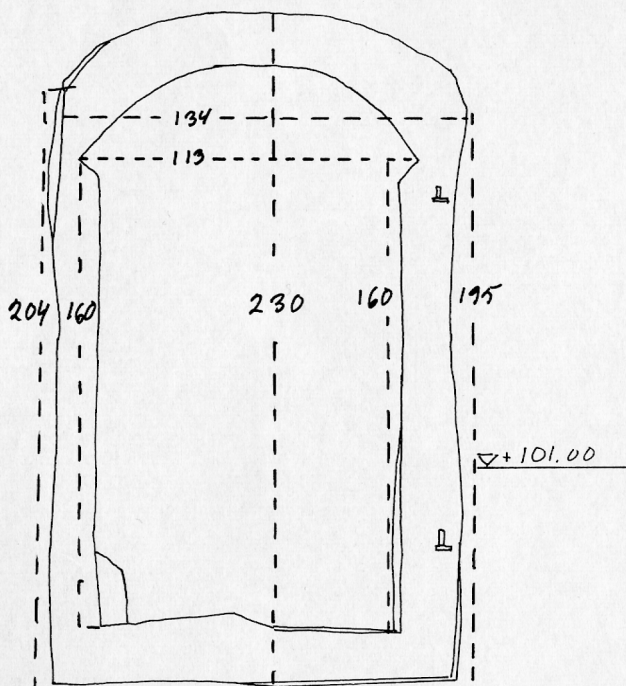
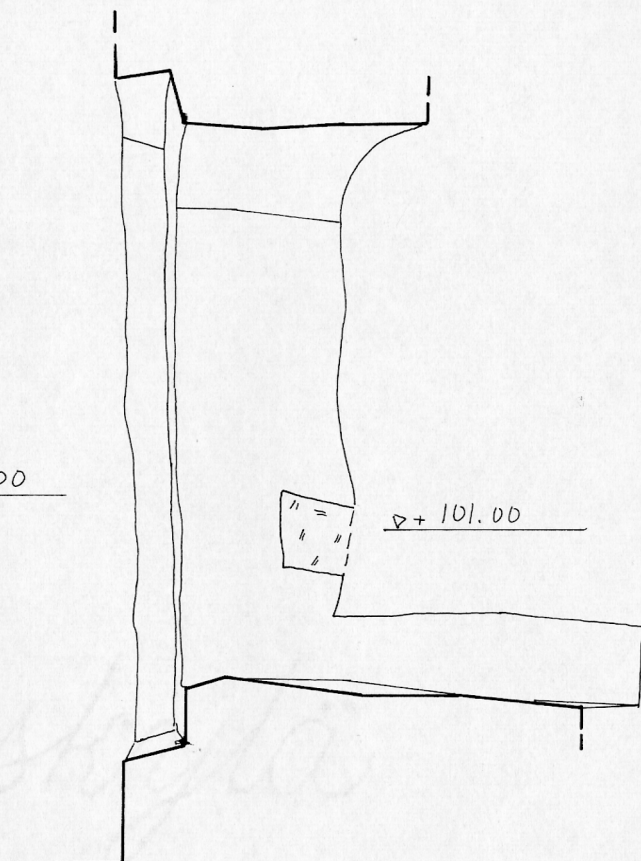
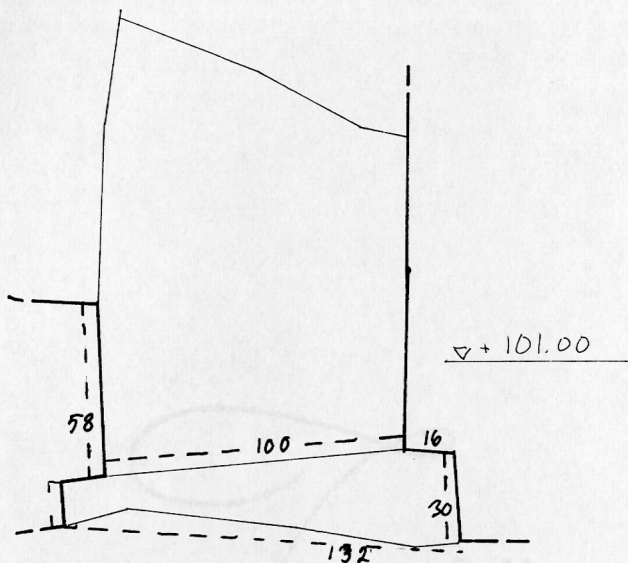

DYSTYSSÄ OLEVA

LAATTAKIVI 55 x 35 CM

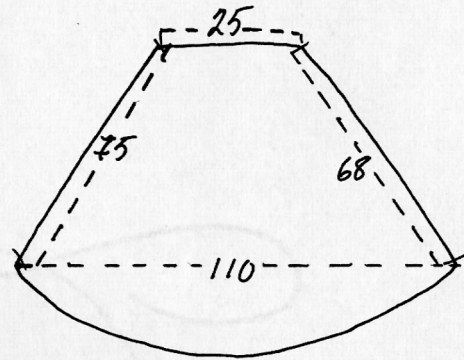
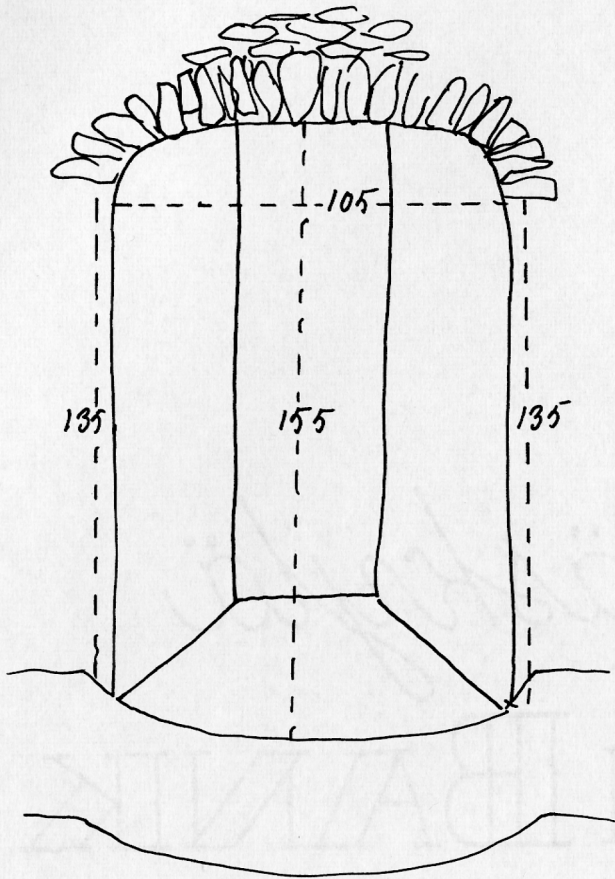
TUTK. PIIRUSTUS 3

A 401:N ALLA OLEVA TILA

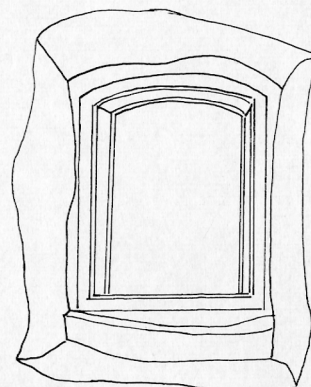
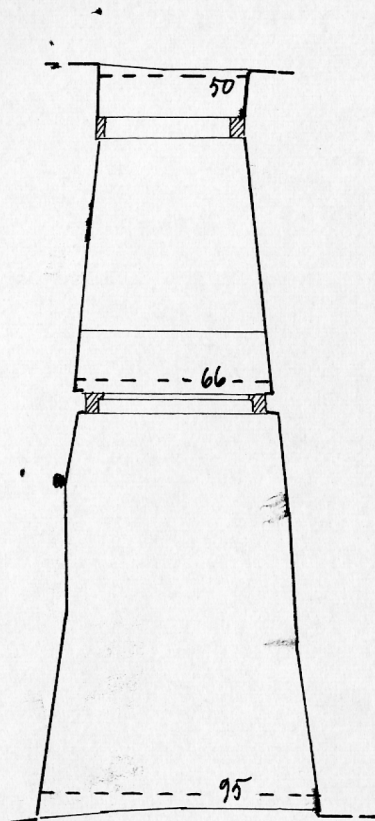

PUULATTIA

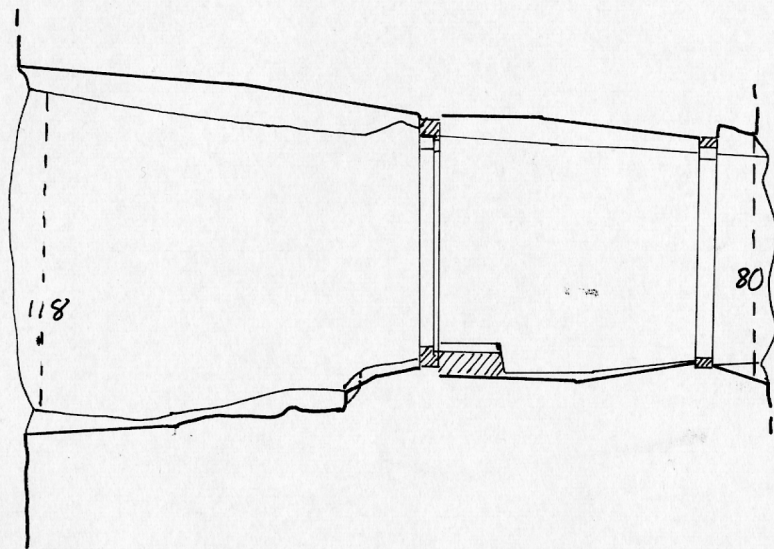
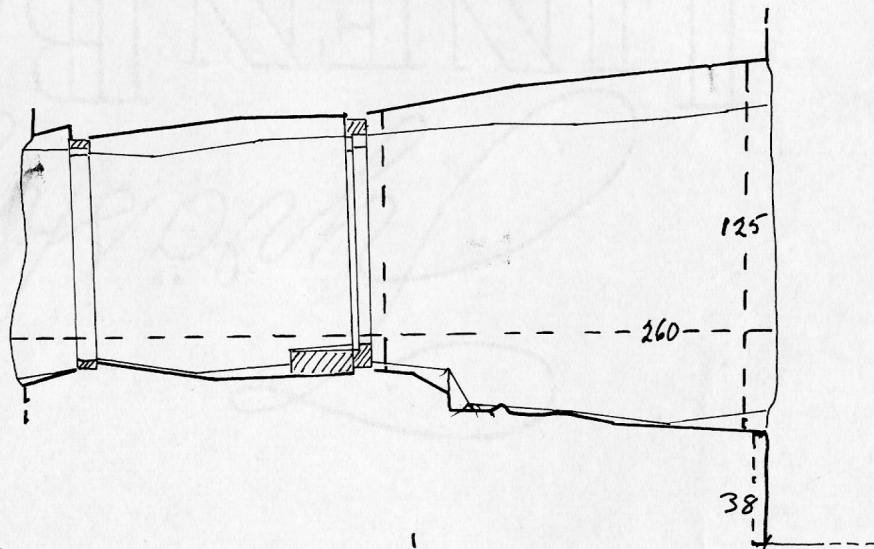
TUTK. PIIRUSTUS 4
A 401, A.

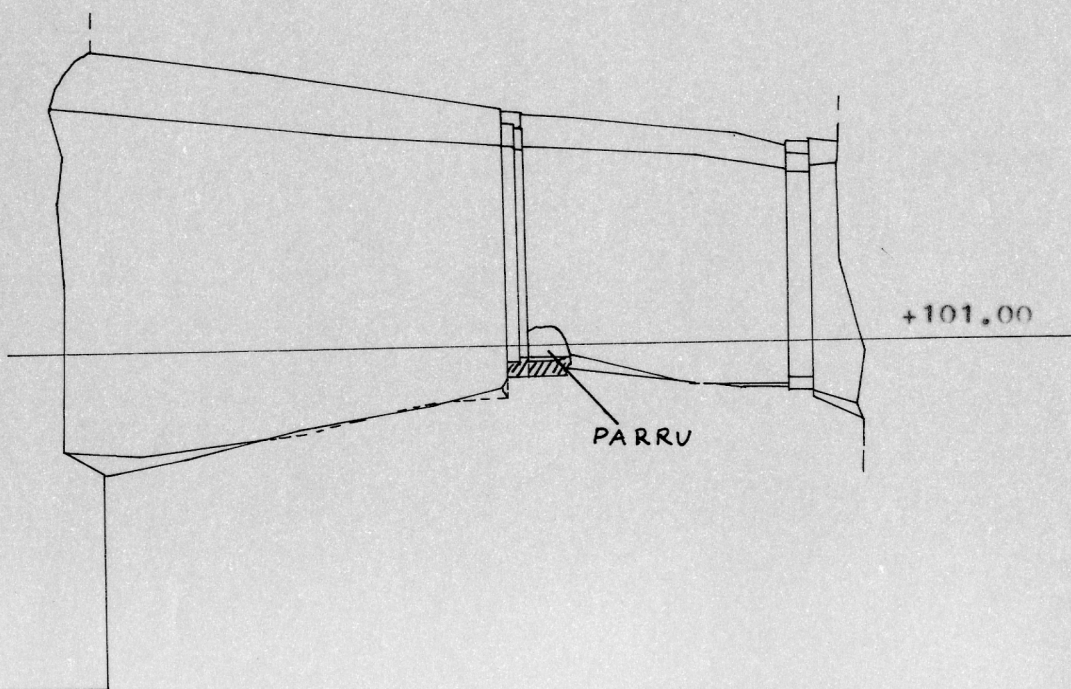
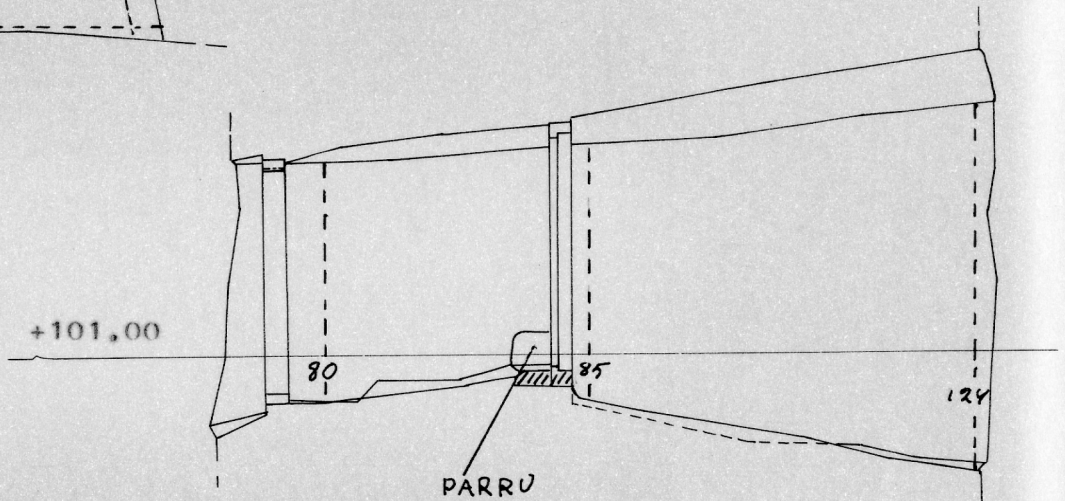
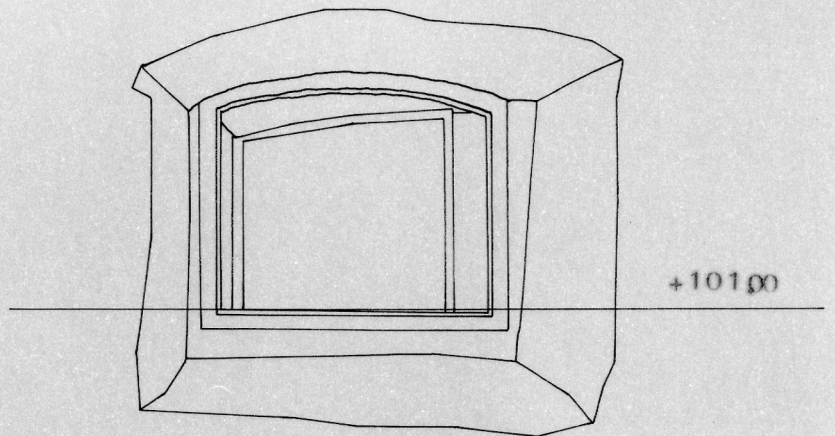
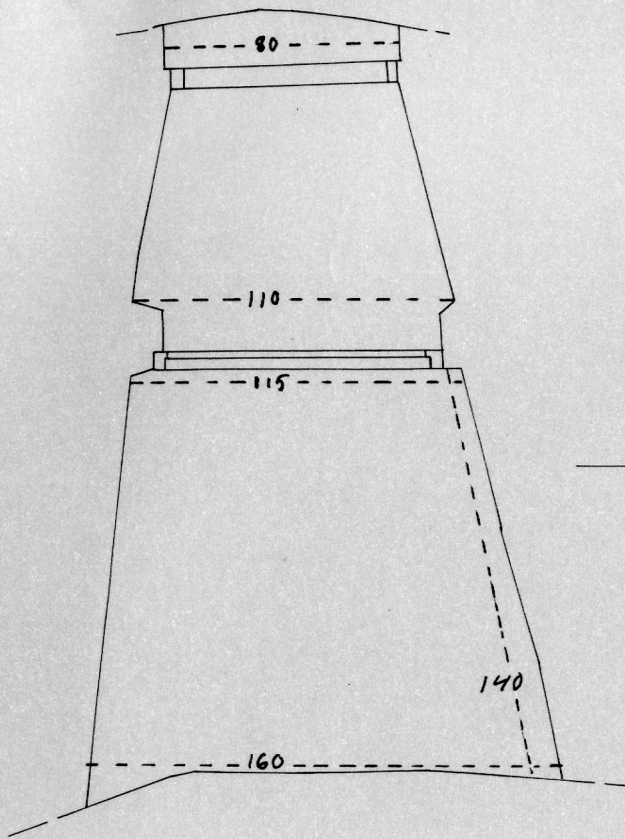
TUTK. PIIRUSTUS 5
A 401, B, TAKKA

$\nabla + 101.00$

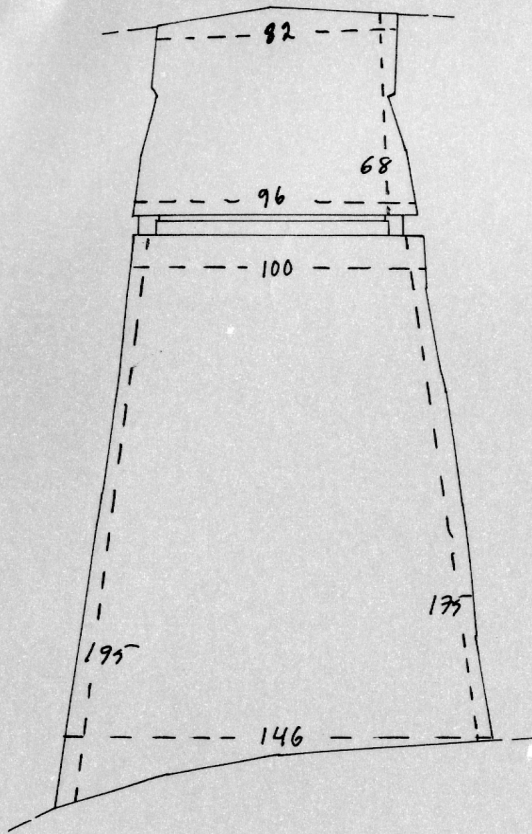

TUTK. PIIRUSTUS 9
A 401, F,

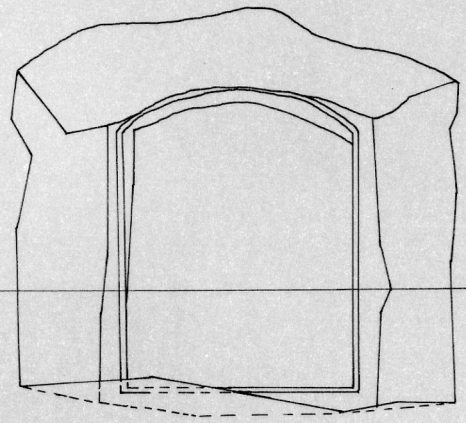

TUTK. PIIRUSTUS 6

Kirkkotornin
invent, kert.
A401,c 1:25

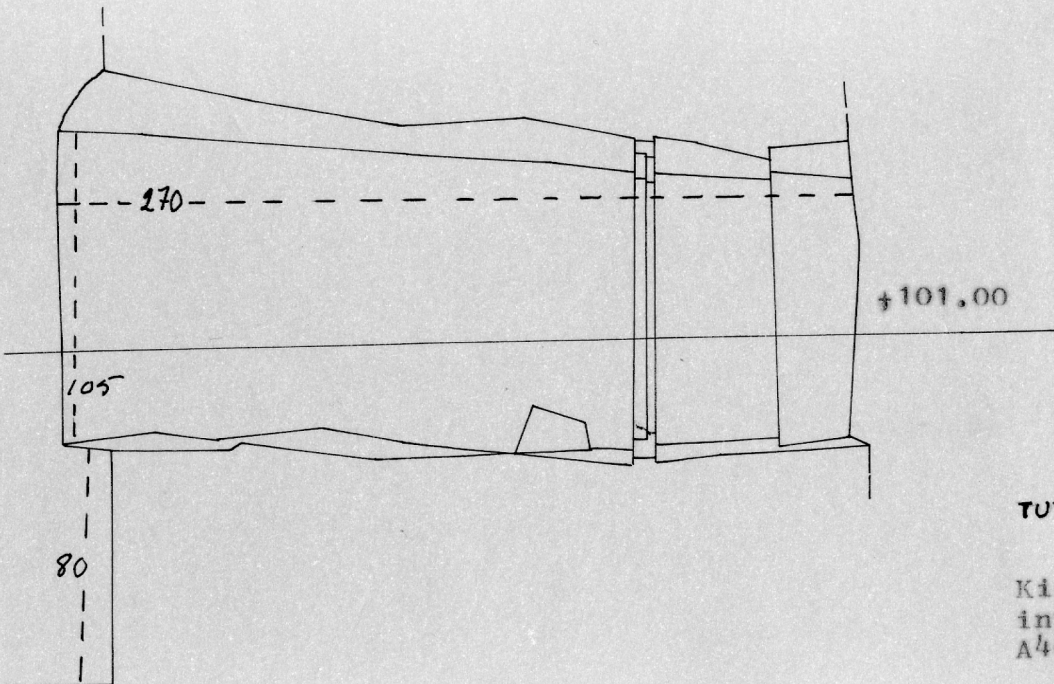
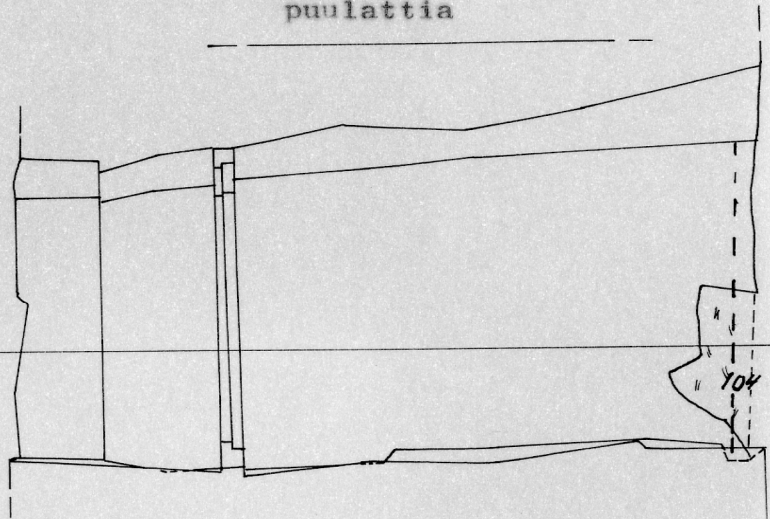

+101.00

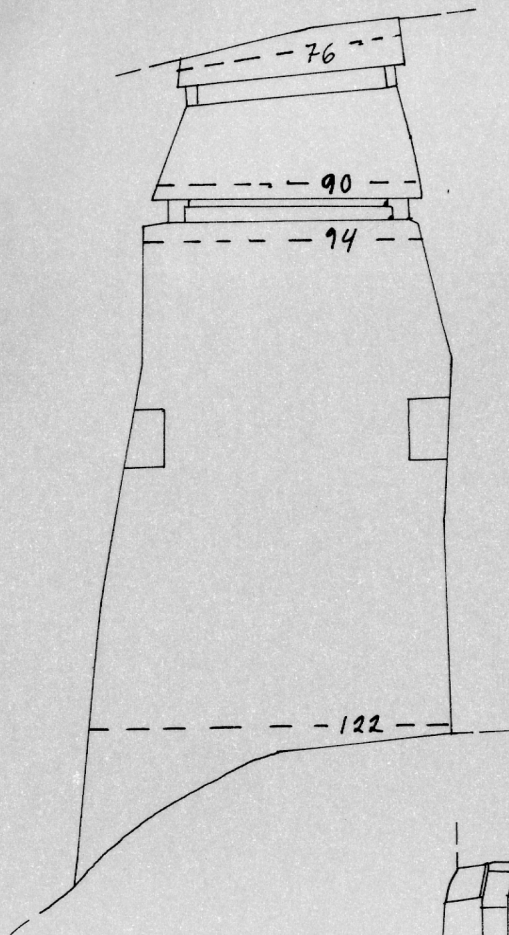
puulattia

+101.00

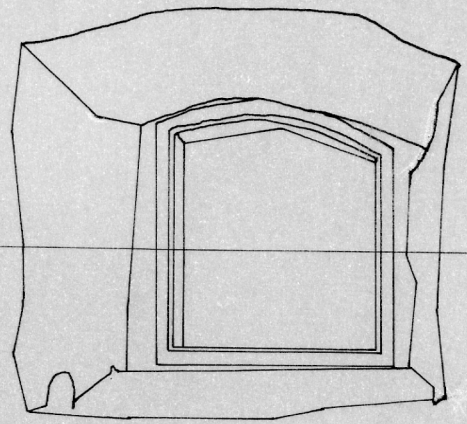

TUTK. PIIRUSTUS 7

Kirkkotornin
invent. kert.
A401,d 1:25

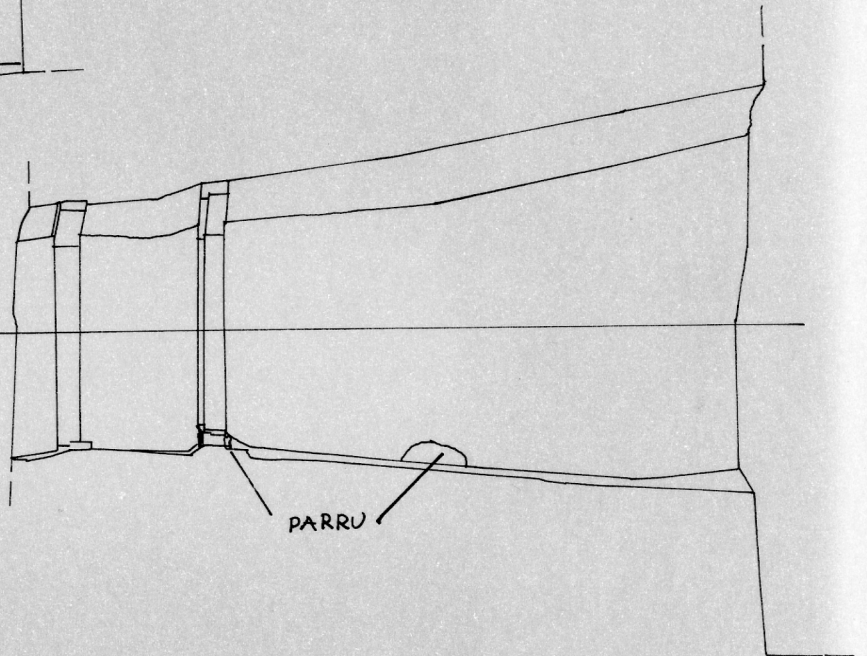

+101,00

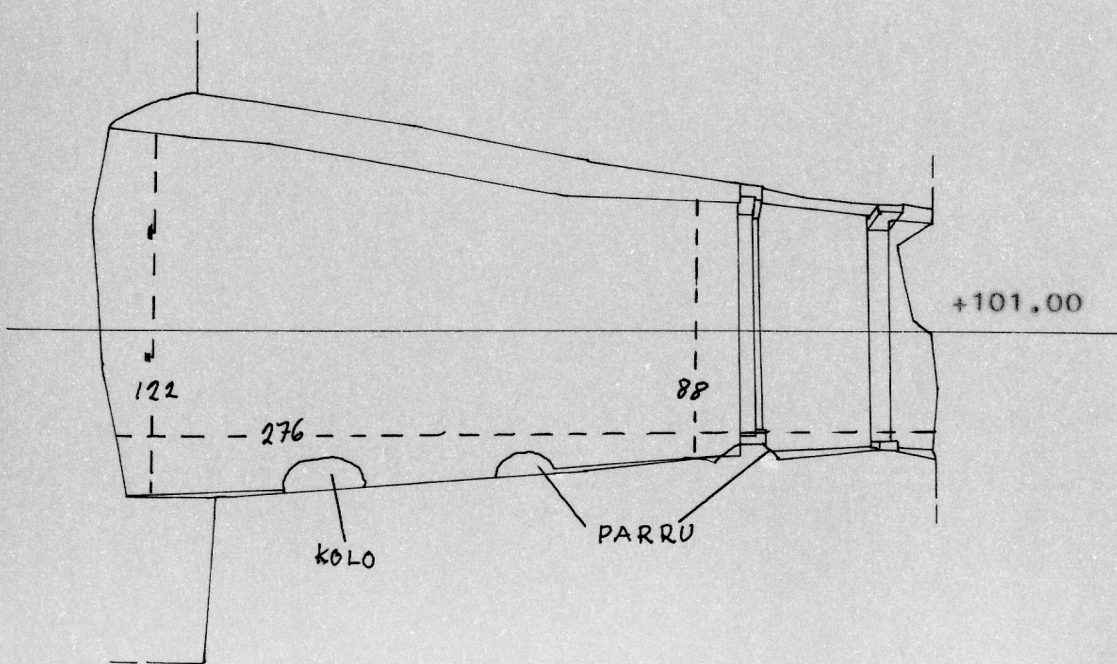

puulattia

+101,00

PARRU

+101,00

122

88

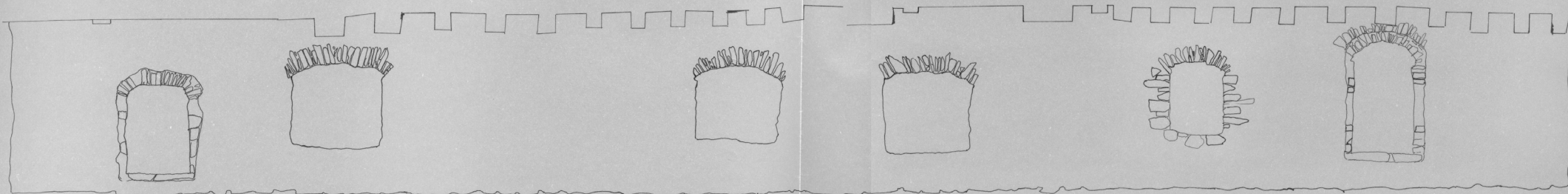
276

KOLO

PARRU

TUTK. PIIRUSTUS 8

Kirkkotornin
invent. kert.
A401,e

TUTK. PIIRUSTUS 10
A 401

